

Seria repetytoriów dla szkół średnich

JĘZYK POLSKI

DLA GIMNAZJALISTY

TESTY

GIM
TEST
OK!

TWÓJ DOMOWY NAUCZYCIEL

MAŁGORZATA BIAŁEK

JĘZYK POLSKI

DLA GIMNAZJALISTY

TESTY

OLDSCHOOL

• STARA DOBRASZKÓŁA •

Redaktor serii: **Marek Jannasz**

Redakcja i korekta: **Paweł Pokora**

Projekt okładki: **Teresa Chylińska-Kur, KurkaStudio**

Projekt makiety i opracowanie graficzne: **Kaja Mikoszevska**

© Copyright by Wydawnictwo Lingo sp. j., Warszawa 2014

www.gimtestOK.pl

ISBN wydania elektronicznego: 978-83-7892-218-6

Skład i łamanie: Kaja Mikoszevska

WSTĘP	4
CZĘŚĆ I	
JAK TO ROZWIĄZAĆ? JAK TO NAPISAĆ? PORADY DOTYCZĄCE ROZWIĄZYWANIA ZADAŃ ZAMKNIĘTYCH I OTWARTYCH ORAZ PISANIA WYPRACOWAŃ	7
CZĘŚĆ II	
ZADANIA ZAMKNIĘTE I OTWARTE DOTYCZĄCE ANALIZY I INTERPRETACJI TEKSTÓW POPULARNONAUKOWYCH I PUBLICYSTYCZNYCH	55
CZĘŚĆ III	
ZADANIA ZAMKNIĘTE I OTWARTE SPRAWDZAJĄCE ZNAJOMOŚĆ TREŚCI LEKTUR	89
CZĘŚĆ IV	
ZADANIA ZAMKNIĘTE I OTWARTE DOTYCZĄCE ANALIZY I INTERPRETACJI TEKSTÓW LITERACKICH – FRAGMENTÓW UTWORÓW EPICKICH I LIRYCZNYCH	167
CZĘŚĆ V	
ODPOWIEDZI DO ZADAŃ ZAMKNIĘTYCH I PRZYKŁADOWE ROZWIĄZANIA ZADAŃ OTWARTYCH	237

„**Język polski dla gimnazjalisty. Testy**” to poradnik dla gimnazjalistów, którzy podczas egzaminu będą musieli:

- rozwiązać test dotyczący tekstu popularnonaukowego lub publicystycznego;
- udzielić odpowiedzi na pytania sprawdzające rozumienie treści podanego tekstu;
- wykazać się znajomością utworów literackich i dorobku autorów, których dzieła wymieniono w Podstawie Programowej;
- odpowiedzieć na pytania dotyczące wiedzy o języku;
- potwierdzić umiejętność analizy i interpretacji dzieła literackiego (np. utworu lirycznego);
- napisać dłuższą wypowiedź pisemną (np. w formie rozprawki).

Część pierwsza stanowi omówienie typów zadań egzaminacyjnych oraz zbiór porad dotyczących pisania wypracowań (obejmuje m.in.: zasady kompozycji, sposoby prezentacji argumentów i przykładów, a także przedstawiania cech bohaterów), który uzupełnia omówienie zasad punktacji dłuższej wypowiedzi pisemnej.

Część druga zawiera testy dotyczące tekstów popularnonaukowych i publicystycznych. Są to zadania jednokrotnego wyboru kształcące sprawność czytania

ze zrozumieniem, zadania ćwiczące umiejętność odróżniania prawdy i fałszu oraz faktów i opinii, a także zadania trenujące wyciąganie wniosków.

Część trzecia to zadania zamknięte i otwarte sprawdzające znajomość treści lektur obowiązkowych i innych uwzględnionych w Podstawie Programowej, jak również wiedzę o języku.

Część czwarta jest poświęcona analizie i interpretacji tekstów literackich – fragmentów utworów epickich i lirycznych. Służą temu zadania zamknięte różnego typu oraz zadania otwarte. Tu znajdują się też pytania dotyczące rozmaitych zagadnień językowych.

Część piąta zawiera odpowiedzi do zadań zamkniętych i przykładowe rozwiązania zadań otwartych.

Poradnik, dzięki któremu oswoisz się z nową formułą egzaminów, sprawnie powtórzysz zagadnienia dotyczące lektur, teorii literatury i gramatyki, jest też znakomitym uzupełnieniem „**Korepetycji gimnazjalisty**” omawiających motywy wędrowne, lektury, rodzaje i gatunki literackie, środki stylistyczne, formy wypowiedzi oraz najważniejsze terminy i pojęcia z gramatyki.

Powodzenia
Małgorzata Białek

ZADANIA ZAMKNIĘTE
I OTWARTE
DOTYCZĄCE ANALIZY
I INTERPRETACJI TEKSTÓW
POPULARNONAUKOWYCH
I PUBLICYSTYCZNYCH

CZĘŚĆ II

Tekst I

Nie tylko do literatury pięknej (...) wtargnął już w pierwszej połowie XVI wieku język ojczysty, wypierając po trosze łacinę: wydawano w języku polskim także różne książki do użytku praktycznego, a więc przede wszystkim kalendarze z przepowiedniami astrologicznymi, dotyczącymi nie tylko pogody, urodzajów, ale także wypadków politycznych. Tak na przykład kalendarz krakowski (...) zapowiadał, że w roku następnym panować będzie światu głównie Wenera, że przeto urodzaje będą dobre, ale ludzie będą mieli wiele przykrości w życiu małżeńskim, że „dnia Zwiastowania Panny Maryje chmurno – a deszcz zimny a krupny, a śnieżny przez trzy dni potrwa”, że „naszym krainam polskim i innym królestwom polskiemu przyległym dosyć pokojny rok niebo obiecuje” (...). Takie kalendarze (czyli jak wówczas mawiano, „wieszczby” albo „wysłowienia znaków niebieskich”) przeznaczano, podobnie jak utwory literatury pięknej, nade wszystko dla nie umiejących po łacinie a ciekawych kobiet (albo raczej dla białychgłów, czyli niewiast, wyraz bowiem „kobieta” był wówczas i długo jeszcze później wyrazem pogardliwym) (...).

Dla celów praktycznych wydawano także tak zwane „Ogrody zdrowia”, to jest książki zawierające w sobie różne rady lekarskie, wskazówki higieniczne, jak się ma człowiek zachowywać w każdej porze roku i w każdym miesiącu, na przykład kiedy ma sobie krew puszczać; nie zapomniano także o pouczeniu czytelnika, jaki wpływ na życie ludzkie wywierają planety. Oto przykłady: (...) „Włosy czarne uczynić: krucze jaje zbić, a ogoliwszy głowę pomazuj, ale póki nie uschnie, miej oliwę w uściech, by zęby nie szerniały, nie umywaj się do trzeciego dnia, a czyń to w cieniu!” (...).

(...) Pomimo to wszystkie te utwory – zarówno wiersze, jak proza, zarówno religijne, jak świeckie – zajmują bardzo ważne stanowisko w historii literatury: one to przyczyniły się bardzo wydatnie nie tylko do wyrobienia języka literackiego, ale nadto do zwalczania przesądu średniowiecznego, że językiem literackim może być tylko łacina.

Ignacy Chrzanowski „Historia literatury niepodległej Polski”, PIW, Warszawa 1971, s. 100–101

Zadanie 1. Języka polskiego zaczęto używać w literaturze

- A. w XV wieku.
- B. w I połowie XVI wieku.
- C. w II połowie XVI wieku.
- D. w XVII wieku.

Zadanie 2. Jakich tematów NIE poruszały poradniki wydawane w języku polskim?

- A. Zawierały porady lekarskie.
- B. Zawierały porady dla pisarzy.
- C. Zawierały przepowiednie polityczne.
- D. Zawierały przepowiednie astrologów.

Zadanie 3. Przesądem średniowiecznym autor nazywa

- A. sianie zboża o północy, aby lepiej rosło.
- B. zwyczaj puszczenia krwi w razie choroby.
- C. pogląd, że językiem literackim może być tylko łacina.
- D. pogląd, że należy się myć nie częściej niż co trzy dni.

Zadanie 4. Który wyraz miał w średniowieczu pogardliwy charakter?

- A. kobieta
- B. niewiasta
- C. gospodyni
- D. białogłowa

Zadanie 5. Rzeczownik białogłowa to

- A. zrost.
- B. złożenie.
- C. zestawienie.
- D. wyraz prosty podzielny słowotwórczo.

Zadanie 6. Chrzanowski przytacza przykłady i cytuje, aby

- A. wykazać ciemnotę żyjących ówczesnie ludzi.
- B. ośmieszyć autorów ówczesnych poradników.
- C. podkreślić postęp, jaki nastąpił m.in. w medycynie.
- D. ukazać różnorodność poruszanej w poradnikach tematyki.

Zadanie 7. Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń i zaznacz odpowiednio w tabeli prawda (P) lub fałsz (F).

„Ogrody zdrowia” to książki zawierające

rozmaite porady lekarskie.	P	F
wykazy dostępnych leków.	P	F
omówienie wpływu planet na życie człowieka.	P	F
wskazówki dotyczące zachowania w różnych porach roku.	P	F

Zadanie 8. Literaturę piękną i kalendarze przeznaczano głównie dla

- A. żaków.
- B. medyków i bakałarzy.
- C. kobiet nieznających łaciny.
- D. mężczyzn nieznających łaciny.

Zadanie 9. Wyraz kalendarz jest użyty w tekście w znaczeniu

- A. dziennik.
- B. poradnik.
- C. terminarz.
- D. pamiętnik.

Zadanie 10. Wskaż właściwe przyporządkowanie.

Przedstawiając wnioski wynikające z rozważań, autor stwierdza, że książki „do użytku praktycznego”

A. zajmują ważne miejsce w historii literatury polskiej,	ponieważ	1. zawierają głównie przykłady średniowiecznych obyczajów.
B. nie są ważne dla historii literatury polskiej,		2. dzięki nim ukształtował się polski język literacki.
		3. potwierdzają, że średniowiecze było epoką ciemnoty i zabobonów.

Zadanie 11. Autor tekstu, prezentując dawne zwyczaje,

- A. ośmiesza je.
- B. krytykuje je.
- C. wyolbrzymia ich znaczenie.
- D. przedstawia naukowy punkt widzenia.

Zadanie 12. Wskaż właściwe przyporządkowanie dotyczące dzieła

I. Chrzanowskiego.

A. Fragment dzieła ma charakter informacyjny,	ponieważ	1. w sposób rzeczowy prezentuje argumenty i przykłady.
B. Fragment dzieła ma charakter reklamowy,		2. zachęca do zapoznania się ze średniowiecznymi kalendarzami.

Zadanie 13. Mianem „ojca literatury polskiej” określa się

- A. Mikołaja Reja.
- B. Adama Mickiewicza.
- C. Henryka Sienkiewicza.
- D. Jana Kochanowskiego.

Zadanie 14. Który punkt zawiera dwie nieosobowe formy czasownika?

- A. uczynić, zajmują
- B. wtargnął, potrwa
- C. dotyczący, wydawano
- D. zapanował, przeznaczano

Zadanie 15. Wyraż swoją opinię: „Czy zapożyczenia językowe są potrzebne, czy zbędne?”. Poprzyj ją trzema argumentami.

Teza:

Argument I:

Argument II:

Argument III:

Tekst II

Łukasz Górnicki (...) był to niepospolity stylista, który przy całym swoim uwielbieniu dla literatury i języków starożytnych pisał wyłącznie po polsku, a władał mową ojczystą tak biegle, jak mało kto w XVI wieku. **Jego język (...) posiada (...) nieznaną przedtem w literaturze naszej szlachetną powagę, a nade wszystko dokładność w wyrażaniu myśli, będącą owocem sumiennej i uczciwej pracy człowieka, który się wręcz kochał w języku ojczystym i wziął sobie za punkt honoru patriotycznego dowieść, że w języku polskim można nie tylko zrozumiale, ale nawet i pięknie wyrazić wszystko, co pomyśli głowa, nie wyłączając myśli najgórniejszych i najgłębszych. (...)**

Otóż postanowił Górnicki oświecać Polaków, dając im do czytania książki pełne mądrości (...).

„Dworzanin polski” składa się z czterech ksiąg. W pierwszej rozmowa toczy się na temat, jakie przymioty zdobić winny prawdziwego dworzanina. Dworzanin powinien być z urodzenia szlachcicem (...), z powołania rycerzem, pełnym męstwa i szlachetności, a nadto człowiekiem wykształconym, który by znał dobrze języki obce, starożytne i nowożytne, który by chętnie czytywał znakomitych poetów, mówców i historyków, umiał pisać dobrze listy, a nawet wiersze, który by wresz-

cie odczuwał piękność muzyki. (...) powinien być człowiekiem fizycznie zdrowym (w myśl zasady starożytnej: „Zdrowa dusza w zdrowym ciele”), biegłym we wszystkich ćwiczeniach rycerskich, a co najważniejsza, powinien mieć „przystałość”, to jest grację, która polega na doskonałej naturalności, na zupełnej swobodzie, na braku wszelkiego „wydwarzania” (to jest przesady) zarówno w ruchach, jak i w mowie. (...)

Nie wolno mu chować dla siebie wszystkich swoich przymiotów; dworzanin jest najbliższym towarzyszem swego pana (króla) i jego to powinien uszlachetniać, bo tym sposobem przyczyni się do szczęścia całego państwa, które zawsze „szczęśliwsze jest, gdzie król cnotliwy rozkazuje”.

Ignacy Chrzanowski „Historia literatury niepodległej Polski”, PIW, Warszawa 1971, s. 175–178

Zadanie 1. Autor ceni język utworów Ł. Górnickiego za

- A. barwność opisów.
- B. nieprzeciętny dowcip.
- C. dokładność w wyrażaniu myśli.
- D. indywidualizację sposobu mówienia bohaterów.

Zadanie 2. Doskonalać język, Ł. Górnicki kierował się

- A. niechęcią do greki.
- B. niechęcią do łaciny.
- C. korzyściami finansowymi.
- D. miłością do języka polskiego.

Zadanie 3. Celem Ł. Górnickiego jako twórcy było

- A. oświecenie Polaków.
- B. rozbawienie czytelników.
- C. ośmieszenie wad Polaków.
- D. skrytykowanie poprzedników.

Zadanie 4. Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń i zaznacz odpowiednio w tabeli prawda (P) lub fałsz (F).

Ł. Górnicki chciał udowodnić, że

jest najlepszym pisarzem epoki renesansu.	P	F
tylko rycerz może tak pięknie pisać po polsku.	P	F
w języku polskim można wyrazić wszystkie uczucia.	P	F
w języku polskim można wszystko wyrazić zrozumiale i pięknie.	P	F

Zadanie 5. Za najważniejszą cechę dworzanina Ł. Górnicki uznawał

- A. grację.
- B. męstwo.
- C. mądrość.
- D. wrażliwość.

Zadanie 6. Wskaż umiejętność, której Ł. Górnicki nie wymienia jako przydatnej dworzaninowi.

- A. pisanie listów
- B. pisanie wierszy
- C. władanie bronią
- D. prowadzenie rachunków

Zadanie 7. Przymioty to

- A. wady.
- B. zalety.
- C. rzeczy.
- D. defekty.

Zadanie 8. Wskaż właściwe przyporządkowanie.

A. Dworzanin powinien wykorzystywać swoje umiejętności,	aby	1. przyczynić się do szczęścia całego państwa.
B. Dworzanin powinien ćwiczyć „wydwarzanie”,		2. zasłużyć na nagrodę.

Zadanie 9. Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń i zaznacz odpowiednio w tabeli prawda (P) lub fałsz (F).

Cytaty w tekście Ł. Górnickiego zostały zastosowane w celu

ubarwienia tekstu.	P	F
osiągnięcia efektu komicznego.	P	F
potwierdzenia wcześniejszej myśli.	P	F
uwiarygodnienia przedstawionych argumentów.	P	F

Zadanie 10. Z tekstu wynika, że „Dworzanin polski” to

- A. biografia Ł. Górnickiego.
- B. powieść autobiograficzna Ł. Górnickiego.
- C. powieść opowiadająca o życiu jednego z dworzan.
- D. poradnik omawiający zasady obowiązujące dworzan.

Zadanie 11. Przedstaw dwa argumenty potwierdzające, że „Dworzanin polski” był książką odzwierciedlającą idee humanistyczne.

.....

.....

Zadanie 12. Wskaż poprawnie oddzieloną końcówkę fleksyjną.

- A. patriotycznego
- B. patriotyczne-go
- C. patriotyczn-ego
- D. patrioty-cznego

Zadanie 13. Uzupełnij podane zdania odpowiednimi formami liczebników i nazwij je.

A. „Dworzanin polski” składa się z (4) ksiąg.

Liczebnik

B. W (1.) rozmowa toczy się na temat, jakie przymioty zdobić winny prawdziwego dworzanina.

Liczebnik

Zadanie 14. W zdaniu „Nie wolno mu chować dla siebie wszystkich swoich przymiotów” użyto:

1. przyimka i trzech zaimków.
2. partykuły i dwóch zaimków.
3. dwóch przyimków i rzeczownika.
4. dwóch przymiotników i rzeczownika.

- A. Tylko odpowiedź 1. jest poprawna.
B. Tylko odpowiedź 3. jest poprawna.
C. Odpowiedzi 1. i 3. są poprawne, a pozostałe błędne.
D. Odpowiedzi 2. i 4. są poprawne, a pozostałe błędne.

Zadanie 15. Dokonaj analizy składniowej zaznaczonego zdania i zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Zdanie to zawiera:

- A. 6 zdań składowych, w tym 1 równoważnik zdania.
B. 8 zdań składowych, w tym 1 równoważnik zdania.
C. 9 zdań składowych, w tym 1 równoważnik zdania.
D. 8 zdań składowych, w tym 2 równoważniki zdania.

Tekst III

(...) obniżanie się poziomu myśli, zanikanie mądrości i ducha obywatelskiego to pierwsza główna cecha literatury naszej XVII stulecia, cecha treści.

(...) cechą formy jest zanikanie piękna, czyli zepsucie smaku estetycznego. Uwydatniło się ono m.in. w tym, że bardzo często zatracano poczucie różnicy pomiędzy prozą a poezją. Niektórzy na przykład pisarze, nie rozumiejąc, że nie każdy przedmiot nadaje się do poezji, pisali rozprawy polityczne i moralne oraz dzieła historyczne albo opisy podróży – wierszem, w tym miłym złudzeniu, że to poezja. Inni, zwłaszcza mało wykształceni, zatracili poczucie między mową potoczną a stylem literackim; ponieważ zaś mowa potoczna szlachty zarówno, jak mieszczaństwa polskiego w XVII wieku nie grzeszyła elegancją, więc i w piśmie nie stronili bynajmniej od wyrażenń nadto pospolitych, często rubasznych (...). Ogromna jednak większość (...) wpadała w drugą ostateczność: zarówno poeci, jak prozaicy coraz mniej rozumieli tę prawdę, że najwyższe nawet piękno nie unika, tylko, przeciwnie, szuka prostoty i naturalności. Najwspanialszym dowodem tej prawdy jest poezja Mickiewicza i proza Sienkiewicza (...). Tymczasem w wieku XVII niemal większość (...) przesadzała w ozdobności, przez co wpadała w nadmierną sztuczność stylu, która dzisiaj wydaje się nam to niesmaczną, to śmieszną, ale która wówczas bardzo się ludziom podobała (...). W XVII w. stało się regułą, którą już w szkołach (...) wbijano w młode głowy: pamiętajcie, oślęta, że głównym celem wymowy, poezji i w ogóle literatury jest przemawiać nie tyle do umysłu i do serca, ile do wyobraźni, nie wzruszać, tylko zadziwiać, olśniewać czymś niezwykłym. Otóż cel ten osiągnano za pomocą sztucznego stylu. W imię tej reguły, zamiast nazywać rzeczy po imieniu uciekano się do omówień, czyli peryfraz: zamiast na przykład „oczy” [pisano] „okna ciała, przez które dusza łzami się pokazuje”; zamiast „człowieka dawno śmierć zabrała” – „człowiekowi śmierć przed laty dotrzęsła zegarka”; zamiast „głowa” – „przybytek miłego dowcipu” (...).

Lubowano się także w jaskrawych przeciwieństwach (antytezach), w wylbrzymionych przesadniach (hiperbolach) i zbyt dalekich przenośniach (metaforach) (...). **Ta gadanina zaraziła nie tylko poezję, ale i prozę:** i w niej na popar-

cie jakiejś myśli przytaczano całe mnóstwo przykładów i sentencji, żeby olśnić czytelnika uczonością.

Ignacy Chrzanowski „Historia literatury niepodległej Polski”, PIW, Warszawa 1971, s. 276–278

Zadanie 1. Jako główne cechy literatury polskiej XVII wieku

I. Chrzanowski wymienia

1. brak treści patriotycznych.
2. zepsucie smaku estetycznego.
3. przedstawianie błahych treści.
4. stosowanie agresywnej propagandy.

- A. Tylko odpowiedź 1. jest poprawna, a pozostałe są błędne.
 B. Odpowiedzi 1., 2. i 3. są poprawne, a odpowiedź 4. jest błędna.
 C. Odpowiedzi 2. i 3. są poprawne, a odpowiedzi 1. i 4. są błędne.
 D. Odpowiedzi 1., 3. i 4. są poprawne, a odpowiedź 2. jest błędna.

Zadanie 2. Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń i zaznacz odpowiednio w tabeli prawda (P) lub fałsz (F).

I. Chrzanowski uważa, że

każdy temat można ująć w postaci wiersza.	P	F
rozprawa polityczna powinna być pisana prozą.	P	F
najpiękniejsze są opisy podróży pisane wierszem.	P	F
w literaturze można dowolnie stosować kolokwializmy i wulgaryzmy.	P	F

Zadanie 3. W XVII wieku za zalety dzieła literackiego uważano

- A. komizm.
- B. naturalność.
- C. prostotę języka.
- D. sztuczność stylu.

Zadanie 4. Oceń, które zdanie zawiera fakt (F), a które opinię (O) i zaznacz odpowiednio w tabeli.

I. Chrzanowski omawia cechy literatury polskiej XVII wieku.	F	O
Bardzo często zatracano poczucie różnicy pomiędzy prozą a poezją.	F	O
W wieku XVII niemal większość twórców przesadzała w ozdobności.	F	O
Zamiast nazywać rzeczy po imieniu, stosowano peryfrazy, czyli omówienia.	F	O

Zadanie 5. W podkreślonym w tekście zdaniu zastosowano

- A. ironię.
- B. alegorię.
- C. peryfrazę.
- D. hiperbolę.

Zadanie 6. Jako przykład stosowania pięknego stylu I. Chrzanowski podaje

1. prozę H. Sienkiewicza.
 2. poezję A. Mickiewicza.
 3. twórczość autorów baroku.
 4. poezję J. Kochanowskiego.
- A. Odpowiedzi 1. i 2. są poprawne, a 3. i 4. są błędne.
 - B. Odpowiedzi 2. i 3 są poprawne, a 1. i 4. są błędne.
 - C. Odpowiedzi 1. i 3. są poprawne, a 2. i 4. są błędne.
 - D. Tylko odpowiedź 1. jest poprawna, a pozostałe są błędne.

Zadanie 7. W literaturze XVII wieku przytaczano wiele przykładów, by

- A. rozbawić czytelników.
- B. olśnić czytelnika uczonością.
- C. dowieść prawdziwości wyrażanych opinii.
- D. przekonać czytelników do stawianych tez.

Zadanie 8. Wskaż właściwe przyporządkowanie.

A. Autor zastosował rzeczownik „gadanina”,	ponieważ	1. chciał wyrazić podziw dla arcyzmu ówczesnych twórców.
B. Autor zastosował rzeczownik „oracja”,		2. chciał wyrazić negatywny stosunek do stosowanych w XVII wieku środków stylistycznych.

Zadanie 9. Synonimem wyrazu bynajmniej w zdaniu „Nie stronili bynajmniej od wyrażen nadto pospolitych” jest:

- A. wcale.
- B. chyba.
- C. przecież.
- D. przypuszczalnie.

Zadanie 10. Wskaż punkt, w którym zapisano rzeczowniki niemające liczby mnogiej.

- A. człowiek, rok.
- B. drzwi, skrzypce.
- C. mieszczaństwo, szlachta.
- D. przeciwieństwo, przenośnia.

Zadanie 11. Dokonaj analizy słowotwórczej podanych rzeczowników i wskaż wyraz niepasujący do zestawu.

- A. psina
- B. babina
- C. słonina
- D. gadanina

Zadanie 12. Wskaż wyraz, w którym zachodzi ubezdźwięcznienie.

- A. przykład
- B. niektórzy
- C. wykształcony
- D. najwspanialszy

Zadanie 13. Które spośród poniższych przysłów mają synonimiczne znaczenie?

1. Dobrego nigdy za wiele.
2. Co dwie głowy, to nie jedna.
3. Od przybytku głowa nie boli.
4. Apetyt rośnie w miarę jedzenia.

- A. 1. i 2.
- B. 1. i 3.
- C. 3. i 4.
- D. 2. i 4.

Zadanie 14. Wyjaśnij znaczenie przysłowia „Co za dużo, to niezdrowo”.

.....

.....

.....

.....

Tekst IV

Nazwa [mecenatu] wywodzi się od Mecenasa, przyjaciela Augustowego, który w zastępstwie cesarza roztaczał opiekę nad światem literackim, pełniąc w młodej monarchii rzymskiej funkcję ministra propagandy. Rzymski dostojnik zaćmił swych greckich poprzedników, Pizystrata czy Hierona, którzy rządy swe usiłowali uświetnić blaskami poezji i chętnie widywali w swym otoczeniu jej przedstawicieli; Hieron wszak na Sycylię zaprosił z dalekich Aten Aischylosa! Tradycje rzymskie, żywe w średniowieczu i czasach renesansu, w w. XIX upamiętnione w karierze Wagnera, do dziś przetrwały w Anglii, w instytucji „poety laureata”, darzonego tytułem lorda i w teorii obowiązanej do brania piórem udziału w wielkich wydawnictwach dworskich. Rządy dwu ostatnich Jagiellonów, działalność Jana Zamoyskiego, stosunek do literatury Stanisława Augusta – oto piękne karty w dziejach mecenatu polskiego¹. Wiek XIX w swym rozmachu demokratyczno-republikańskim obalił niejedyn trzon i podkopał autorytet królewski, ale instytucji mecenatu nie tknął, odpowiednio ją tylko przekształcił. Gdy w średniowieczu i za czasów renesansu cesarze i papieże „wieńczyli” poetów, nie zawsze co prawda najznakomitszych, przemysł nowoczesny wydał nagrodę Nobla, odznaczenie międzynarodowe, przyznawane corocznie przez Akademię szwedzką jednemu z wybitnych pisarzy świata. (...)

Instytucja mecenatu miała charakter dworski i nakładała na poetę obowiązki służenia piórem opiekunowi; sypały się w rezultacie spod pióra panegiryki², ale u wielkich poetów akcenty panegiryczne nie głużyły całości ich dzieł.

Julian Krzyżanowski „Nauka o literaturze”, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1984, s. 367–368

¹ St. Lempicki, „Mecenas kulturalny w Polsce (problem i postulaty)”, [w:] „*Studia staropolskie ku czci A. Brücknera*”, Kraków 1928, s. 27–299.

² Panegiryk – uroczysty tekst pochwalny przesadnie sławiący jakąś osobę, czyn lub wydarzenie (mowa, wiersz, toast, itp.)

Zadanie 1. Nazwa mecenat wywodzi się od

- A. określenia radcy prawnego.
- B. nazwiska rzymskiego ministra finansów.
- C. nazwiska rzymskiego ministra propagandy.
- D. nazwiska rzymskiego ministra sprawiedliwości.

Zadanie 2. Instytucja mecenatu

- A. zanikła w XIX wieku.
- B. powstała w czasach renesansu.
- C. powstała w starożytnym Rzymie.
- D. została reaktywowana w XX wieku.

Zadanie 3. Jako znakomitych polskich mecenasów autor NIE wymienia

- A. Jana Zamoyskiego.
- B. Zygmunta Augusta.
- C. Stanisława Augusta.
- D. Władysława Jagiełły.

Zadanie 4. Polscy laureaci literackiej Nagrody Nobla to:

- A. H. Sienkiewicz, S. Żeromski, Cz. Miłosz, W. Szymborska.
- B. H. Sienkiewicz, W. Reymont, Cz. Miłosz, W. Szymborska.
- C. A. Mickiewicz, H. Sienkiewicz, Z. Herbert, W. Szymborska.
- D. A. Mickiewicz, H. Sienkiewicz, Cz. Miłosz, W. Szymborska.

Zadanie 5. Zaznaczone w tekście wykrzyknienie pełni funkcję

- A. ukazania zaskoczenia.
- B. podkreślenia zachwytu.
- C. podkreślenia wzruszenia.
- D. argumentu potwierdzającego tezę.

Zadanie 6. Oceń, które zdanie zawiera fakt (F), a które opinię (O) i zaznacz odpowiednio w tabeli.

Hieron zaprosił na Sycylię Aischylosa.	F	O
W średniowieczu i za czasów renesansu cesarze i papieże „wieńczyli” nie zawsze najznakomitszych poetów.	F	O
Przemysł nowoczesny wydał nagrodę Nobla, odznaczenie przyznawane corocznie przez Akademię szwedzką.	F	O
Niektórzy rządy swe usiłowali uświetnić blaskami poezji i chętnie widywali w swym otoczeniu jej przedstawicieli.	F	O

Zadanie 7. W zdaniu: „Wiek XIX obalił niejeden tron i podkopał autorytet królewski” zastosowano

- A. alegorię.
- B. antytezę.
- C. metaforę.
- D. porównanie.

Zadanie 8. Panegiryki były utworami

- A. służącymi wychwaleniu mecenasa.
- B. służącymi skrytykowaniu mecenasa.
- C. przedstawiającymi fakty z życia znanych osobistości.
- D. zawierającymi porady dotyczące zachowania na dworze.

Zadanie 9. W zdaniu „U wielkich poetów akcenty panegiryczne nie głużyły całości ich dzieł” podkreślony zwrot oznacza, że

1. tylko wielcy poeci pisali dzieła wychwalające mecenasów.
2. wielcy poeci nie chcieli w sposób bezpośredni chwalić swych mecenasów.
3. treść dzieł wielkich poetów była podporządkowana idei chwaleń mecenasów.

4. chwalenie mecenasów nie było najważniejszym elementem treści dzieł wielkich poetów.

- A. Zdania 1. i 3. są prawdziwe, a 2. i 4. są fałszywe.
- B. Zdania 2. i 4. są prawdziwe, a 1. i 3. są fałszywe.
- C. Tylko zdanie 2. jest prawdziwe, a pozostałe są fałszywe.
- D. Tylko zdanie 4. jest prawdziwe, a pozostałe są fałszywe.

Zadanie 10. W zdaniu „Wiek XIX obalił niejedyn tron” rzeczownik tron

- A. występuje w wołacz.
- B. występuje w bierniku.
- C. występuje w dopełniaczu.
- D. występuje w mianowniku.

Zadanie 11. Wyjaśnij metaforyczny sens przysłowia „Każda pliszka swój ogonek chwali”.

.....

.....

Tekst V

Twórczość Mikołaja z Nagłowic Reja (1505–1569) wiąże się bardzo ściśle z życiem klasy społecznej, która go wydała i w której karierze politycznej odegrał on niepoślednią rolę jako działacz społeczny i religijny oraz jako pisarz – z życiem szlachty. (...) przez długie lata utrzymywała się legenda literacka w postaci formuły, głoszącej, iż pan z Nagłowic był ojcem piśmiennictwa polskiego, wyrosła zresztą na gruncie nieznamości licznych jego poprzedników, przeważnie mieszczan, których pamięć zaćmiła sława popularnego autora „Żwierciadła”. Dzieło to niepośpolicie przyczyniło się do powstania i trwałości legendy, na jego bowiem kartach znajdowano nie tylko dwa drzeworyty, przekazujące potomnym podobizny głośnego pisarza, ale również jego wysoce pochlebny, choć na pozór bardzo skromny

życiorys, zgrabnie skreślony piórem przyjaciela (...). Legenda ta zwycięsko oparła się atakom religijnych przeciwników Reja (...), jakkolwiek narosłe w nowszych czasach materiały pozwalają wprowadzić niejedną poprawkę do „Żywota i spraw poćwiwego ślachcica polskiego Mikołaja Reja”, jak brzmi tytuł owego szkicu biograficznego, napisanego przez Andrzeja Trzycieskiego.

Spojrzenie zaś krytyczne na Reja wskazuje, iż był to typowy przedstawiciel szlachty renesansowej, człowiek pełen arcyłudzkiej sprzeczności (...). „Dobry towarzysz”, jednający sobie wszędzie przyjaciół – a równocześnie namiętny pieniacz, prowadzący mnóstwo procesów; stroniący od obowiązków urzędniczych miłośnik niezależności – a zarazem działacz polityczny, występujący przeciw drażliwemu królowi, którego jednak sobie nie naraził; jowialny kompan – a zarazem żarliwy kaznodzieja; chwalcą miernego „staniku” ziemiańskiego – i nabywca ogromnych majątków; człowiek wreszcie, który wyglądał na prostaka i nieuka – a porywał się na zadania, które wymagały starannego wykształcenia humanistycznego – oto część owych sprzeczności, które nie przeszkodziły jednak Rejowi zrobić wspaniałej kariery życiowej i pisarskiej.

Julian Krzyżanowski „Dzieje literatury polskiej”, PWN, Warszawa 1970, s. 54–55

Zadanie 1. M. Reja uważano za

- A. ojca liryki polskiej.
- B. wieszczą narodowego.
- C. ojca dramatu polskiego.
- D. ojca piśmiennictwa polskiego.

Zadanie 2. M. Rej był przedstawicielem

- A. kleru.
- B. szlachty.
- C. chłopstwa.
- D. mieszczaństwa.

Zadanie 3. Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń i zaznacz odpowiednio w tabeli prawda (P) lub fałsz (F).

„Zwierciadło” przyniosło autorowi popularność.	P	F
„Zwierciadło” zawierało reprodukcje portretów olejnych M. Reja.	P	F
„Zwierciadło” przyczyniło się do powstania legendy M. Reja jako ojca literatury polskiej.	P	F
„Zwierciadło” zawierało obszerny życiorys autora negatywnie oceniający jego dokonania.	P	F

Zadanie 4. M. Rej odegrał niepoślednią rolę jako działacz społeczny i religijny, czyli

- A. znaczącą.
- B. nieznaczącą.
- C. negatywną.
- D. pozytywną.

Zadanie 5. Jakie cechy M. Reja autor tekstu uznaje za typowe dla polskiej szlachty?

1. Pieniactwo.
 2. Staranne wykształcenie.
 3. Łatwość w zdobywaniu przyjaciół.
 4. Zamiłowanie do wykonywania urzędniczych obowiązków.
- A. Tylko odpowiedź 1. jest poprawna, a pozostałe są błędne.
 - B. Odpowiedzi 1. i 2. są poprawne, a 3. i 4. są błędne.
 - C. Odpowiedzi 1. i 3. są poprawne, a 2. i 4. są błędne.
 - D. Odpowiedzi 2. i 4. są poprawne, a 1. i 3. są błędne.

Zadanie 6. Andrzej Trzycieski był autorem

- A. „Zwierciadła”.
- B. biografii M. Reja.
- C. autobiografii M. Reja.
- D. powieści o Mikołaju z Nagłowic.

Zadanie 7. Jowialny kompan to człowiek

- A. poważny.
- B. gburowaty.
- C. prymitywny.
- D. prostoduszny.

Zadanie 8. „Chwalca miernego «staniku» ziemiańskiego” to

- A. zwolennik zwyczajnego życia na ziemi.
- B. piewca skromnego stanu ziemiańskiego.
- C. zwolennik tandetnego stanu ziemiańskiego.
- D. przeciwnik zwyczajnego stanu ziemiańskiego.

Zadanie 9. Wskaż synonim przymiotnika arcyłudzki.

- A. nadludzki
- B. pseudoludzki
- C. bardzo ludzki
- D. niezbyt ludzki

Zadanie 10. W zdaniu „Dzieło to niepospolicie przyczyniło się do powstania i trwałości legendy” użyto

- A. 2 czasowników i 1 spójnika.
- B. 2 rzeczowników i 2 zaimków.
- C. 4 rzeczowników i 2 zaimków.
- D. 2 czasowników i 1 przyimka.

Zadanie 11. Wskaż właściwe przyporządkowanie.

Wypowiedzenie: „Spojrzenie zaś krytyczne na Reja wskazuje, iż był to typowy przedstawiciel szlachty renesansowej” to

A. zdanie podrzędnie złożone dopełnieniowe,	ponieważ	1. drugie zdanie składowe odpowiada na pytanie „na co?”.
B. zdanie współrzędnie złożone przeciwstawne,		2. pierwsze zdanie składowe zawiera spójnik „zaś”.

Zadanie 12. Korzystając z informacji z tekstu V, uzasadnij, że bohaterowie „Zemsty” – cześnik Raptusiewicz i rejent Milczek – byli typowymi przedstawicielami szlachty.

.....

.....

.....

Tekst VI

Mistrzowskie powiązanie wszystkich wątków w całość o dużym napięciu dramatycznym, żywo przemawiającym do uwagi czytelnika, idzie w parze z niezwykłą plastyką ogromnej galerii postaci zaludniającej świat „Pana Tadeusza” i z bogactwem jakości estetycznych użytych przy ich sportretowaniu. Świat ten, złożony z „ostatnich egzemplarzy starodawnej Litwy”, rozciąga się tu w całej swej barwności (...).

Atmosfera ta spójna jest najściślej z charakterem poematu nawiązującego zupełnie wyraźnie do podwójnej tradycji literackiej, a więc do epiki homeryckiej oraz do owoczesnej powieści historycznej, stworzonej i spopularyzowanej przez romantyzm angielski, zwłaszcza przez dzieła Waltera Scotta. Zgodnie z nakazami owej tradycji „Pan Tadeusz” jest czymś w rodzaju poetyckiej encyklopedii staropolskiego życia codziennego, dawnego obyczaju szlacheckiego. Badania (...) wykazały (...), z jak zdumiewającą wiernością pamięć poety-epika zachowała i utrwa-

liła tysiące drobnych realiów, szczegółów i szczegółików dotyczących dawnych budynków i mieszkań, strojów i pokarmów, zajęć i rozrywek, tego wszystkiego, co w okresie romantyzmu zniknąć miało bezpowrotnie, zmyte przez te wszystkie przemiany cywilizacyjne kulturowe, które wnosił prąd nowej historii. Jedyne pisarz-emigrant (...) mógł zdać sobie sprawę, że to wszystko, co oczyma dziecka oglądał w Nowogródczyźnie, odeszło w przeszłość na zawsze. Stąd wyraz „ostatni” przewija się tylokrotnie w „Panu Tadeuszu”, od podtytułu poczynając (...).

Wyobraźnia poetycka ukształtowała wiedzę encyklopedyczną poety w bogaty łańcuch obrazów (...) życia codziennego.

W obrazie tym (...) pierwiastkiem niezwykle istotnym jest wprowadzenie historii. (...) **Obecność nurtu historycznego sprawia, iż „historia szlachecka z lat 1811 i 1812” jest nie sielanką i nie powieścią wierszem, lecz poematem epickim, historycznym malowidłem epoki, że posiada więc pierwiastki nieodzowne w utworze pretendującym do nazwy eposu.**

Julian Krzyżanowski „Dzieje literatury polskiej”, PWN, Warszawa 1970, s. 248–250

Zadanie 1. W „Panu Tadeuszu” wielokrotnie powtarza się wyraz ostatni, ponieważ

- A. „Pan Tadeusz” to ostatnie dzieło A. Mickiewicza.
- B. A. Mickiewicz opisał ostatnie powstanie narodowe.
- C. to, co A. Mickiewicz oglądał jako dziecko, odeszło w przeszłość.
- D. A. Mickiewicz jest ostatnim z poetów epoki romantyzmu.

Zadanie 2. Wskaż element, którego J. Krzyżanowski NIE wymienia wśród pozytywów:

- A. barwne opisy postaci.
- B. humor i dowcip językowy.
- C. duże napięcie dramatyczne.
- D. mistrzowskie powiązanie wszystkich wątków.

Zadanie 3. Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń i zaznacz odpowiednio w tabeli prawda (P) lub fałsz (F).

W treści „Pana Tadeusza” można znaleźć nawiązania do

epiki homeryckiej.	P	F
dramatu „Balladyna” J. Słowackiego.	P	F
powieści historycznych W. Scotta.	P	F
tragedii W. Szekspira „Romeo i Julia”.	P	F

Zadanie 4. J. Krzyżanowski podkreśla, że w „Panu Tadeuszu” można znaleźć

- A. dramatyczne opisy bitew.
- B. mistrzowsko skonstruowane dialogi.
- C. szczegóły z życia codziennego szlachty.
- D. malarskie opisy przyrody Nowogródzczyzny.

Zadanie 5. Oceń, które zdanie zawiera fakt (F), a które opinię (O) i zaznacz odpowiednio w tabeli.

Atmosfera ta spojona jest najściślej z charakterem poematu.	F	O
W. Scott pisał powieści historyczne w epoce romantyzmu.	F	O
Powieść historyczna została spopularyzowana przez romantyzm angielski.	F	O
Cytat „Historia szlachecka z lat 1811 i 1812” to fragment podtytułu „Pana Tadeusza”.	F	O
Wierność odtworzenia szczegółów dotyczących strojów, zajęć, rozrywek jest zdumiewająca.	F	O

Zadanie 6. Wskaż właściwe przyporządkowanie.

Według J. Krzyżanowskiego „Pan Tadeusz”

A. zasługuje na miano epopei narodowej,	gdyż	1. zawiera wiele szczegółów ze staropolskiego życia codziennego.
B. jest sielankowym poematem,		2. zawiera wątek historyczny.

Zadanie 7. Epopeja to

1. najstarszy gatunek liryczny pisany podniosłym stylem.
2. utwór zawierający bogate opisy postaci, miejsc i sytuacji.
3. dzieło zaczynające się inwokacją z prośbą o natchnienie.
4. dzieło przedstawiające dzieje głównego bohatera na tle ważnych wydarzeń historycznych.

- A. Odpowiedzi 2., 3. i 4. są poprawne, a odpowiedź 1. jest błędna.
- B. Odpowiedzi 1. i 2. są poprawne, a odpowiedzi 3. i 4. są błędne.
- C. Odpowiedzi 2. i 3. są poprawne, a odpowiedzi 1. i 4. są błędne.
- D. Odpowiedzi 3. i 4. są poprawne, a odpowiedzi 1. i 2. są błędne.

Zadanie 8. W zaznaczonym zdaniu wyrazu pierwiastki NIE można zastąpić słowem

- A. wątki.
- B. części.
- C. motywy.
- D. elementy.

Zadanie 9. Wyraz staropolski to

- A. zrost.
- B. złożenie.
- C. zestawienie.
- D. wyraz prosty niepodzielny słotwórczo.

Zadanie 10. Wskaż poprawnie oddzielony formant.

- A. poetyc-ki
- B. poety-cki
- C. poet-ycki
- D. po-etycki

Zadanie 11. Zaznaczony fragment zdania przekształć tak, aby powstało zdanie podrzędnie złożone o tym samym znaczeniu. Nazwij utworzone zdanie.

Atmosfera ta spojona jest najściślej z charakterem poematu **nawiązującego** zupełnie wyraźnie do podwójnej tradycji literackiej.

.....

.....

.....

Zdanie podrzędnie złożone:

Tekst VII

Do charakterystycznych cech powieści historycznych Sienkiewicza należy nie-
spotykan(a) dotąd w literaturze polskiej (...) umiejętność ukazywania przeszło-
ści w barwnych, doskonale „wyreżyserowanych” scenach, które utrwalają się
w pamięci czytelnika dzięki swej plastyce i silnemu emocjonalnemu zabarwie-
niu. Sienkiewicz po prostu maluje za pomocą słów, jak to określali jego współ-
czesni. Umie wzbudzić zainteresowanie czytelnika, wprowadzając w sam środek
skomplikowanej sytuacji i utrzymać jego uwagę w ciągłym napięciu aż do końca
powieści. Intrygę powieściową buduje z niezwykłą precyzją i logiką, w jego utwo-
rach nie spotykamy w ogóle luźnych epizodów: każda postać ma swoją historię
łączyącą się licznymi więzami z dziejami innych bohaterów. Jeżeli na szachow-
nicy jego powieści ukaże się jakaś figurka, to na pewno po to, by w ciągu dal-
szych romansowych powikłań odegrać mniejszą lub większą rolę; każdy zaś roz-

dział powieści stanowi samoistną całość, doskonale skomponowaną i zamkniętą wyraźną pointą. Zróżnicowanie dykcji bohaterów jest mistrzowskie: wszyscy oni mówią archaizowaną polszczyzną, mimo archaizacji bardzo łatwą w odbiorze czytelniczym, a równocześnie zależną od cech psychicznych mówiących bohaterów. Obdarzając swych bohaterów tak zróżnicowanym językiem, Sienkiewicz we własnej narracji jest jednym z największych polskich stylistów.

Pisarz (...) niezmiernie starannie przygotowywał się do każdej powieści, studiując wielojęzyczną literaturę poświęconą danej epoce (...). „Materiał” historyczny jest przetapiany w artystyczną wizję. (...)

Ostatnia cecha (...) to obraz przeszłości (...): jest ona zawsze bujna, barwna, wolna od sprzeczności, konfliktów, tragizmu. Jest to świat jasno sprecyzowanych obowiązków i jednoznacznych rozstrzygnięć; świat, w którym co prawda zmagają się złe i dobre moce, ale te ostatnie zawsze zwyciężają i nagradzają godnych nagrody.

Jan Zygmunt Jakubowski (red.) „Literatura polska od średniowiecza do pozytywizmu”, PWN, Warszawa 1974, s. 640

Zadanie 1. Autor twierdzi, że opisywane przez H. Sienkiewicza sceny utrwalają się w pamięci czytelnika dzięki

- A. dowcipnym dialogom.
- B. wątkom romansowym.
- C. wierności prawdzie historycznej.
- D. silnemu zabarwieniu emocjonalnemu.

Zadanie 2. Użyte przez autora wyrażenie „wyreżyserowane sceny” odnosi się do

- A. barwności i emocjonalności opisu.
- B. odrealnienia przedstawianych sytuacji.
- C. zgodności scen z zapiskami kronikarzy.
- D. scen z adaptacji filmowych dzieł H. Sienkiewicza.

Zadanie 3. Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń i zaznacz odpowiednio w tabeli prawda (P) lub fałsz (F).

Autor tekstu wymienia następujące cechy powieści historycznych

H. Sienkiewicza:

wiele luźnych epizodów.	P	F
cytowanie źródeł historycznych.	P	F
barwność i plastyczność opisów.	P	F
zróżnicowanie języka bohaterów.	P	F
wprowadzanie elementów fantastycznych.	P	F
precyzja i logika w budowaniu intrygi powieściowej.	P	F

Zadanie 4. Indywidualizacja języka bohaterów przez H. Sienkiewicza polega na tym, że

- A. wszyscy mówią archaizowaną polszczyzną.
- B. język jest dostosowany do charakteru postaci.
- C. tylko wypowiedzi narratora zawierają archaizmy.
- D. język niektórych postaci jest pozbawiony archaizacji.

Zadanie 5. Oceń, które zdanie zawiera fakt (F), a które opinię (O) i zaznacz odpowiednio w tabeli.

Zróżnicowanie dykcji bohaterów jest mistrzowskie.	F	O
Każdy rozdział powieści stanowi samoistną całośćkę.	F	O
Pisarz studiował wielojęzyczną literaturę poświęconą danej epoce.	F	O
Pisarz niezmiernie starannie przygotowywał się do każdej powieści.	F	O
Sienkiewicz we własnej narracji jest jednym z największych polskich stylistów.	F	O

Zadanie 6. Wybierz właściwe przyporządkowanie.

A. Rozdziały powieści H. Sienkiewicza mają kompozycję otwartą,	ponieważ	1. kończą się wyrazistą puentą.
B. Rozdziały powieści H. Sienkiewicza mają kompozycję zamkniętą,		2. puenta zdarzenia opisanego w jednym rozdziale zawsze znajduje się w następnym.

Zadanie 7. Wybierz z dowolnej powieści H. Sienkiewicza przykład sceny mającej cechy opisane w wyróżnionym w tekście fragmencie i krótko uzasadnij swoją decyzję.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 8. Powieści historyczne H. Sienkiewicza przypominają baśnie, ponieważ

- A. występują w nich królowie.
- B. akcja dzieje się w przeszłości.
- C. dobro zawsze zwycięża w walce ze złem.
- D. bohaterowie używają magicznych przedmiotów.

Zadanie 9. W zdaniu „Pisarz niezmiernie starannie przygotowywał się do każdej powieści” użyto:

- A. podmiotu w mianowniku i dwóch przydawek.
- B. orzeczenia czasownikowego i dwóch dopełnień.
- C. podmiotu w mianowniku i dwóch okoliczników.
- D. orzeczenia czasownikowego i dwóch przydawek.

Zadanie 10. Wyróżnione w tekście wypowiedzenie to

- A. zdanie wielokrotnie złożone.
- B. zdanie pojedyncze rozwinięte.
- C. zdanie współrzędnie złożone łączne.
- D. zdanie podrzędnie złożone przydawkowe.

Zadanie 11. Wskaż poprawnie oddzielony formant.

- A. polszczyzn-a
- B. polszczyz-na
- C. polszczy-zna
- D. polszcz-yzna

Tekst VIII

Najważniejsze zagadnienia poprawnościowe związane ze skrótowcami dotyczą oceny ich budowy oraz odmiany i składni. Sam problem uznania ich za poprawne elementy języka współczesnego nie wchodzi już dzisiaj w grę. Praktyka językowa rozstrzygnęła tę sprawę na korzyść skrótowców. Ich obecność w języku jest faktem dokonanym. Wobec daleko posuniętego zinstytucjonalizowania życia społecznego skrótowce stały się niezbędne jako forma upraszczania i skracania wypowiedzi. (...)

W ocenie poprawności budowy skrótowców powinno się brać pod uwagę m.in. ich brzmienie, trzeba się odwołać do poczucia estetycznego mówiących, których pewne skrótowce mogą razić ze względu na nieoczekiwane skojarzenia wywołane przez ich postać fonetyczną, nawiązującą do formy dźwiękowej innych wyrazów funkcjonujących w języku w znaczeniach żartobliwych, ironicznych lub ujemnych. Zjawisko takie ilustrują chociażby przykłady (...): Przedsiębiorstwo Upowszechniania Prasy i Książki (PUPIK) lub Instytut Ekonomiki i Organizacji Pracy (IEOP). Wskazują one na to, że już w chwili tworzenia nazwy wielowyrazowej należy uwzględnić brzmienie skrótowca, który będzie ja zastępował. (...)

Przyznając skrótowcom prawo obywatelstwa w języku, należy jednak pamiętać, że przesada w posługiwaniu się nimi może prowadzić do zakłóceń w procesie

komunikacji językowej. Tylko niektóre skrótowce są powszechnie znane. Większość z nich jest zrozumiała jedynie dla określonych środowisk, przede wszystkim zawodowych. (...) Wprowadzając zatem jakikolwiek skrótowiec do tekstu pisanego lub mówionego, przeznaczonego dla szerszych kręgów odbiorców, należy zawsze podać jego rozwiązanie. Dotyczy to przede wszystkim prasy, która najczęściej się posługuje omawianymi symbolami. Warto pamiętać także i o tym, że nadmierne nasylenie tekstu skrótowcami nie tylko osłabia jego komunikatywność, lecz także nadaje wypowiedzi piętno urzędowe i oficjalne.

Danuta Buttler, Halina Kurkowska, Halina Satkiewicz „Kultura języka polskiego”, PWN, Warszawa 1976, s. 97–98

Zadanie 1. Wskaż właściwe przyporządkowanie.

A. Z tekstu wynika, że skrótowce są niezbędne w języku,	ponieważ	1. wywołują żartobliwe skojarzenia.
B. Z tekstu wynika, że skrótowce są zbędne w języku,		2. upraszczają i skracają wypowiedź.

Zadanie 2. Najważniejsze zagadnienia poprawnościowe związane ze skrótowcami NIE dotyczą ich

- A. zapisu.
- B. składni.
- C. budowy.
- D. odmiany.

Zadanie 3. Skrótowcom przyznano rację bytu ze względu na

- A. postulaty urzędników.
- B. powszechność użycia.
- C. stosowanie ich w literaturze pięknej.
- D. pozytywny wpływ na estetykę wypowiedzi.

**Zadanie 4. Oceń prawdziwość stwierdzeń i zaznacz odpowiednio
prawda (P) lub fałsz (F).**

W ocenie poprawności budowy skrótowców powinno się brać pod uwagę przede wszystkim ich

długość.	P	F
estetykę.	P	F
pisownię.	P	F
brzmienie.	P	F

Zadanie 5. Większość skrótowców jest zrozumiała jedynie dla

- A. urzędników.
- B. językoznawców.
- C. nauczycieli i uczniów.
- D. środowisk zawodowych.

**Zadanie 6. Oceń prawdziwość stwierdzeń i zaznacz odpowiednio
prawda (P) lub fałsz (F).**

Skutki przesady w posługiwaniu się skrótowcami to

nadanie wypowiedzi stylu urzędowego.	P	F
podkreślenie erudycji mówiącego.	P	F
ułatwienie zrozumienia wypowiedzi.	P	F
wprowadzenie komizmu językowego.	P	F
osłabienie komunikatywności wypowiedzi.	P	F

**Zadanie 7. Wskaż punkt zawierający skróty, po których NIE stawia się
kropki.**

- A. str, w
- B. mgr, nr
- C. dyr, tel
- D. prof, ul

Zadanie 8. Zaznacz punkt, w którym poprawnie zapisano skrót.

- A. metr – m.
- B. i tak dalej – itd
- C. tak zwany – tzw
- D. i tym podobne – itp.

Zadanie 9. Oceń prawdziwość stwierdzeń i zaznacz odpowiednio prawda (P) lub fałsz (F).

Pisownię skrótów i skrótowców można sprawdzić w słowniku

ortograficznym.	P	F
etymologicznym.	P	F
frazeologicznym.	P	F
poprawnej polszczyzny.	P	F

Zadanie 10. Aby dowiedzieć się, co znaczy wyrażenie czarna owca, należy sięgnąć do słownika

- A. synonimów.
- B. antonimów.
- C. frazeologicznego.
- D. wyrazów obcych.

Zadanie 11. Jak powiedzieć: latem, w lecie czy w lato? Aby upewnić się, która forma jest poprawna, należy sięgnąć do słownika:

- A. ortograficznego.
- B. wyrazów obcych.
- C. poprawnej polszczyzny.
- D. wyrazów bliskoznacznych.